

Zbigniew Suchodolski

Wolontariat w szkole podstawowej i ponadpodstawowej

Wprowadzenie

W dzisiejszych czasach coraz więcej osób potrzebuje bezinteresownej pomocy. Dla wielu służba ludziom chorym i potrzebującym jest dotykem wielkiej tajemnicy, wobec której należy zamilknąć i wsłuchać się w szept osoby cierpiącej. Każde spotkanie z człowiekiem dotkniętym cierpieniem jest nauką pokory, cierpliwości i wrażliwości. Przychodząc do szpitala, hospicjum, Domu Opieki Społecznej itp., uświadamiamy sobie sens życia i jego wartość, a wychodząc, zabieramy nowe doświadczenia.

Dzięki wolontariatowi młodzi ludzie a nawet dzieci przekonują się, że można spędzić wolny czas, czyniąc wiele dobrego. Wolontariat dowartościowuje młodych ludzi, którzy niejednokrotnie nie odnoszą sukcesów w nauce, mają trudne relacje rodzinne a praca w charakterze wolontariusza daje im wiele satysfakcji i pokazuje inny wymiar aktywności człowieka. Praca w charakterze wolontariusza jest szkołą odpowiedzialności, uczy wrażliwości na potrzeby innych oraz pomaga dostrzec cierpienie¹. Dla nauczycieli jest to wielka satysfakcja z pomagania innym, poczucie spełnienia dobrego uczynku, udzielenia konkretnej pomocy a w stosunku do uczniów kształtowanie właściwych postaw i zachowań poprzez danie dobrego przykładu – jak mówili starożytni Rzymianie: *Słowa pouczają a czyny pociągają*. Przebywanie z chorymi pozwala lepiej zrozumieć sens cierpienia i uświadamia wszystkim, ile kosztuje ludzkie życie i jaka jest jego wartość. Wolontariat uczy współpracy w zespole, empatii, odpowiedzialności, rozwiązywania konfliktów, poszanowania pracy swojej i innych oraz łączenia teorii z praktyką².

¹ J. Binnebesel, A. Janowicz, P. Krakowiak (red.), *Jak rozmawiać z uczniami o końcu życia i wolontariacie hospicyjnym*, Gdańsk 2009, s. 123.

² *Ibidem*, s. 145.

Czym jest zatem wolontariat?

Wolontariat (łac. *volontarius* oznacza dobrowolny), jest to działalność dobrowolna, ochotnicza i bezpłatna, podejmowana na rzecz drugiego człowieka³, np. osoby chorej, bezdomnej, ubogiej, niepełnosprawnej, w sędziwym wieku itd. Rozszerzając tę definicję, można powiedzieć, że wolontariusz to osoba, która wykonuje świadczenia na rzecz organizacji, różnych instytucji i osób indywidualnych, wykraczając poza więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Wyróżniamy wolontariat jednorazowy, krótkoterminowy, okresowy i bezterminowy oraz indywidualny i grupowy⁴. Laikowi wydaje się, że wolontariusz to wspaniały człowiek, który działa w sposób bezinteresowny i oddany, ale należy zaznaczyć, że wolontariusz również ma korzyści⁵, np. nabywa nowych doświadczeń, umiejętności, poznaje nowych ludzi i przede wszystkim uczy się szacunku do życia. Otrzymuje więc wartości bezcenne i ponadczasowe, których za pieniądze nigdzie nie można kupić.

fot. Z. Suchodolski

Dzisiejsze czasy sprawiają, że żyjemy w epoce, w której ceni się przede wszystkim młodość, sprawność, piękno, zdrowie, sukces zawodowy, pieniądze, ponieważ to prowadzi do sukcesu, pojmowanego wieloznacznie. Nieuleczalna choroba, cierpienie czy śmierć są to zjawiska często nieakceptowane społecznie. Ludzie starają się żyć, tak jakby tych zjawisk nie było – co jest oczywiście wielkim zakłamaniem. Kiedyś cierpienie czy śmierć były czymś ważnym dla członków rodziny i wszystkich znajomych, którzy stanowili dla siebie wsparcie

³ B. Matyjas (red.), *Wolontariat jako działanie prospołeczne w obszarze pomocy społecznej i pracy socjalnej*, Kielce 2009, s. 9.

⁴ J. Binnebesel, A. Janowicz, P. Krakowiak (red.), *op. cit.*, Gdańsk 2009, s. 88.

⁵ M. Świtłała, P. Kławsuic, *Podróż za horyzont*, Gdańsk 2009, s. 130.

i źródło pocieszenia. Jednak w miarę rozwoju cywilizacji zapomniano o tradycji, zmieniły się obyczaje i ludzkie postawy⁶. Jednak śmierć jest nieuchronnym i nieuniknionym procesem, i dotyczy każdego, czy tego chce, czy nie. Ludzka wrażliwość na ból i cierpienie nie zmienia się tak szybko jak postęp techniczny, którego jesteśmy świadkami. Praca w wolontariacie ma więc ogromne znaczenie we współczesnym świecie, szczególnie w kontekście starzejącego się społeczeństwa⁷. To właśnie rodzice coraz więcej czasu poświęcają pracy, a nie rodzinie czy dzieciom. Dodatkowo szerząca się przemoc, bezrobocie, różnego typu uzależnienia, tzw. „wyścig szczurów” w szkole powodują, że współczesny człowiek przestaje sobie radzić ze swoimi problemami i poszukuje pomocy u innych. Wiele jest więc do zrobienia a jeszcze więcej do przemyślenia.

Wolontariat w szkole

Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie reguluje warunki zatrudniania oraz wykonywania świadczeń i korzystania z nich, a także definiuje termin „wolontariusz”⁸. Ustawa ta m.in. reguluje prawa wolontariuszy i organizacji pożytku publicznego (OPP).

Z kolei Ustawa z 14 grudnia 2016 r. „Prawo oświatowe”⁹ wprowadza szczegółowe regulacje w zakresie działań szkoły lub placówki w obszarze wolontariatu. W art. 1 pkt. 12 określono zasady kształtowania postaw prospołecznych. W związku z tym, zgodnie z art. 98 ust.1 pkt. 21 ustawy „Prawo oświatowe”, obowiązkiem szkoły jest zawarcie w statucie regulacji dotyczących działań w zakresie wolontariatu¹⁰.

Jako nauczyciel II LO im. Konstytucji 3-Maja w Krośnie, od kilkunastu lat zajmuję się wolontariatem w szkole, środowisku lokalnym i poza nim. W porozumieniu z dyrekcją szkoły opracowałem regulamin Szkolnego Klubu Wolontariusza (SKW) i deklarację przynależności do SKW oraz zgody rodziców. Na początku roku szkolnego organizuję spotkanie dla chętnych do pracy w szkolnym wolontariacie. Wszystkich chętnych dzielę na dwie grupy. Pierwszą grupę tworzą wolontariusze niemedyczni, czyli akcyjni, którzy biorą udział w różnych akcjach wolontariackich a drugą grupę stanowią wolontariusze medyczni, czyli hospicyjni, którzy chodzą systematycznie, np. jeden raz w tygodniu, do krośnieńskiego hospicjum lub Domu Opieki Społecznej.

⁶ B. Matyjas (red.), *op. cit.*, s. 237.

⁷ *Ibidem*, s. 129.

⁸ *Ibidem*, s. 93.

⁹ Dz. U. 2017, poz. 59.

¹⁰ „Nauczyciel i Szkoła”, miesięcznik PCEN w Rzeszowie, nr 1 (74) styczeń-luty 2017.

W ramach wolontariatu akcyjnego bierzemy udział w:

- zbiórce pieniędzy na renowację zabytków starego cmentarza,
- zbiórce pieniędzy na Towarzystwo św. Brata Alberta,
- organizacji Balu Dobroczynnego oraz akcji „Pola Nadziei” z którego dochód przeznaczony jest na krośnieńskie hospicjum,
- organizacji wigilii dla osób mieszkających w hospicjum i dla bezdomnych,
- WOŚP.

fot. Z. Suchodolski

Uczniowie na zajęciach z plastyki wykonują kartki świąteczne i noworoczne, które następnie są rozdawane w hospicjum i w Szpitalu na Oddziale Paliatywnym, zarówno dla chorych, jak i dla personelu. W trakcie roku szkolnego wolontariusze pełnią dyżury w szatni Domu Kultury, biorą udział w różnych kwestach, akcji „Góra grosza”, „Szlachetnej paczce”, adopcji serca itd. Są też uczniowie, którzy udzielają się w schronisku dla zwierząt bądź odwiedzają chorych w ich domach. Zakres pomocy wolontariackiej jest bardzo duży i zależy od szkoły oraz środowiska lokalnego. Nauczyciel opiekun (koordynator) SKW, oprócz osobistej satysfakcji, może odnotować w awansie zawodowym swoją działalność społeczną – co jest jednym z wymogów. W różnych placówkach oświatowych uczniowie angażują się najczęściej w akcje „Góra grosza”, „Szlachetna paczka”, „Pola nadziei”, WOŚP czy „Tornister pełen uśmiechu”. W szkole działają lub mogą być powołane Koła, Kluby, Centra wolontariatu¹¹. Najczęściej działają przy PCK, szkolnym Caritas lub grupie św. Łazarza. Z doświadczenia wiem, że dzieci i młodzież są bardzo chętni do pomocy, tylko

¹¹ J. Binnebesel, A. Janowicz, P. Krakowiak (red.), *op. cit.*, s. 91.

należy ich odpowiednio zmotywować. Niestety, trudniej jest zaangażować do działań charytatywnych nauczycieli i pedagogów¹².

Zakończenie

Młody człowiek poprzez działania charytatywne zaczyna inaczej postrzegać otaczającą go rzeczywistość. Oprócz młodości widzi starość, oprócz piękna i zdrowia widzi ból i cierpienie. Dochodzi często do wniosku, że dobra tego świata, pogoń za pieniądzem i sukcesem nie są tak naprawdę najważniejsze. Podsumowując, stwierdzam, że praca w Szkolnym Wolontariacie daje bardzo wiele, zarówno mnie, jak i moim uczniom. Przede wszystkim uwalnia nas od egoizmu i otwiera na drugiego człowieka. Na koniec zacytuję słowa ks. J. Twardowskiego „Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą ...”¹³.

Zbigniew Suchodolski jest doradcą metodycznym w PCEN w Rzeszowie, Oddział w Krośnie, nauczycielem dyplomowanym w ZS w Iwoniczu i II LO im. Konstytucji 3-Maja w Krośnie, egzaminatorem OKE w Krakowie, członkiem Zarządu Koła Hospicyjno-Charytatywnego w Krośnie oraz współorganizatorem budowy Centrum Hospicyjno-Opiekuńczego w Przemyślu.

¹² *Ibidem*, s. 117.

¹³ B. Matyjas (red.), *Wolontariat jako działanie prospołeczne w obszarze pomocy społecznej i pracy socjalnej*, Kielce 2009, s. 245, 237.